

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Климчук М. М. Перспективи імплементації альтернативної енергетики з метою упередження паливно-енергетичного колапсу в Україні 242	Ткачук І. Я. Участь населення у вирішенні соціально-економічних проблем..... 276
Столярова Т. О., Одинець В. А. Особливості комп'ютерного моделювання макропоказників соціально-економічних процесів в умовах невизначеності..... 244	Сімак Я. К. Впровадження системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні..... 279
Бовш Л. А., Марченко С. М., Бовш В. І. Реінжиніринг бізнес-процесів підприємств готельного бізнесу в сучасних умовах..... 247	Щербінський О. В. Сучасні реалії та нові вектори розвитку малого бізнесу в Україні 282
Кобрицький В. В., Несвященко К. С. Актуальний стан і перспективи розвитку українських портів..... 251	Корсак К. В. Українська ідея для XXI століття 285
Тімко Н. І. Фінансова стійкість банківської системи в умовах макроекономічної нестабільності: оцінка та шляхи підвищення 254	Юник Д. Г. Завадостійкість управлінців персоналом: концептуальний аспект та перспективні напрями розвитку 289
Кісілевич-Чорнойван О. М. Норми міжнародного інформаційного права в сфері протидії інформаційному тиску: міжнародний та європейський аспекти 258	Колтаков В. М. Некоторые понятийные проблемы образования и науки..... 293
Золотаревський А. В. Механізм створення стратегії економічного розвитку організації в умовах світової політичної та економічної нестабільності 262	Бірдус Л. В. Системні реформи у сфері вищої освіти України 298
Бігдаш В. Д. Удосконалення фінансових механізмів банківсько-страхової інтеграції в Україні в умовах політичної та економічної нестабільності 266	Лісовський П. М. Освіта та наука як ціннісно-смісловий формат мудрості 302
Корецька О. В. Теоретичні основи дослідження конкуренції в контексті становлення української державності 269	Бондар Ю. В., Шестак М. Л. Вплив інформаційного середовища на світові інноваційно-інвестиційні процеси: стан науково-методологічного дослідження 304
Бурсов Р. В. Критерії оцінки технологічного рівня промислових підприємств 274	Руль Ю. В. Перспективи просумпції у приватній освіті 306
	Руль Ю. В., Кулик М. С. Освітня розумова діяльність та вплив на неї фаз місяця..... 308
	Найдьонов І. М. Ефективний педагогічний менеджмент — основа компетентності спеціаліста..... 313

СИСТЕМНІ РЕФОРМИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 298–301

Як відомо, набув чинності новий закон України “Про вищу освіту”, прийнятий парламентом два місяці тому. Зміни, запущені цим законом, стали найпомітнішою системною реформою в Україні.

Однією з базових цінностей закону “Про вищу освіту” став конституційний принцип рівності форм власності, що знайшло відображення у можливості приватних вищих навчальних закладів претендувати на державне замовлення.

Якість освіти контролюватиме незалежний орган. Значна частина повноважень Міністерства освіти і науки перейде до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. 25 членів цього колегіального органу обиратимуться на три роки. 13 з них представлятимуть виші (9 — державні, 3 — приватні і 1 — комунальні), 5 — галузеві академії наук, 3 — об’єднання роботодавців, по 2 — Національну академію наук та органи студентського самоврядування. До складу агентства не можуть належати керівники вишів чи Академії наук та їх заступники, бути членом цього органу можна буде не більше двох строків. Наагентство контролюватиме якість освіти у вишах, формуватиме перелік спеціальностей, розроблятиме стандарти вищої освіти, акредитуватиме спеціальності, навчальні програми, спеціалізовані вчені ради та установи оцінювання якості. Агентство визначить критерії оцінювання якості освіти, які дозволять сформувати рейтинг вищих навчальних закладів. Відтепер кожний навчальний заклад буде змушений доводити, що він дає справді якісні знання. Підсумки оцінювання якості освіти за кожною спеціальністю будуть дійсні п’ять років, після чого виш може знову пройти акредитацію або втратити право навчати за цією спеціальністю. Перший склад агентства повинен бути обраний уже до кінця 2014 року. Статут нового органу мусить затвердити уряд, який також призначить із числа членів агентства його голову та заступника.

Кожний вищий навчальний заклад отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми. Також саме навчальні заклади тепер остаточно присуджуватимуть учені ступені. Наагентство лише акредитуватиме спеціалізовані вчені ради й розглядатиме апеляції на їх рішення. Виші самостійно вирішуватимуть, чи визнавати іноземні дипломи та ступені піл час прийому на навчання і роботу. Навчальні заклади зможуть видавати як власні, так і державні дипломи. Ректорів і деканів обиратимуть строком на п’ять років на прямих виборах викладацькі колективи, а також студенти, частина голосів яких збільшується до 15 %. Міністерство не зможе більше нав’язувати вишам ректорів і мусить укласти контракт із тим керівником, який отримав на виборах понад 50 % голосів.

Вищі навчальні заклади отримали фінансову та господарську автономію. Вони можуть відкривати власні рахунки, отримувати кредити, розпоряджатись майном і

землею. Вони зможуть засновувати наукові парки та підприємства, що займаються наукою чи інноваціями. Навчальний заклад вільно розпоряджатиметься власними доходами, у т. ч. платою за навчання, яка не може вилучатись у державний чи місцеві бюджети. Кожний виш зможе засновувати сталий фонд і користуватись пасивними доходами з нього, перераховувати кошти за кордон для участі в наукових та освітніх асоціаціях.

Значно зросте роль органів студентського самоврядування, що вільно формуватимуться самими студентами. Ці органи захищатимуть права та інтереси студентів, вноситимуть пропозиції до навчальних планів, отримають значний вплив (15 % голосів) при обранні ректорів і деканів, право на оголошення акцій протесту, а також отримають 0,5 % від фінансових надходжень вишу.

Кожний вищий навчальний заклад зобов'язаний працювати прозоро — публікувати на власному сайті документи про свої фінанси, майно, у т. ч. кошториси, звіти про їх виконання, розподіл зарплат тощо. Вищі навчальні заклади також зобов'язані оприлюднювати в Інтернеті підсумки щорічного внутрішнього моніторингу якості освіти. За допомогою єдиних державних реєстрів можна буде отримати інформацію про перелік спеціальностей, видані дипломи, захищені наукові роботи чи сертифікати ЗНО.

Ректори, декани, завідувачі кафедр будуть обиратись на свої посади на п'ять років і не зможуть їх обіймати більше ніж двічі. Забороняється суміщати адміністративні посади (наприклад, проректора чи декана й завкафедрою).

В Україні буде п'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів: молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук. Ступінь “спеціаліста” буде скасовано. Отримання ступеня бакалавра означатиме здобуття повної вищої освіти. Останній набір на “спеціалістів” і “молодших спеціалістів” відбудеться у 2016 році. Усі, хто вже отримав ступінь спеціаліста, автоматично будуть прирівняні до магістрів. Так само зникає поняття “кандидат наук”, і всі, хто засвоїв відповідно освітньо-наукову програму й публічно захистить дисертацію, стануть докторами філософії. Усі нинішні кандидати наук за власним бажанням зможуть отримати диплом доктора філософії. Ступені бакалавра, магістра та доктора філософії (PhD) відповідають прийнятій у більшості країн Європи класифікації, що полегшить академічну мобільність українських студентів і науковців.

В Україні більше не буде так званих “рівнів акредитації” вищих навчальних закладів. Натомість будуть чотири типи вишів: університети (універсальні навчальні заклади); інститути та академії (галузеві навчальні заклади) й коледжі (де готують спеціалістів до рівня молодшого бакалавра чи бакалавра).

Наукові роботи та відгуки опонентів перед захистом будуть розміщуватись на сайтах вишів. Сам захист буде відкритим, при чому кожний присутній зможе вільно робити аудіо- чи відеозапис. Санкції за плагіат жорсткі: науковець позбавляється ступеня, його науковий консультант, опоненти та голова спеціалізованої ради — права брати участь у таких радах на два роки, а навчальний заклад — упродовж двох років створювати такі ради. Крім того, кожний ВНЗ мусить запровадити внутрішній контроль плагіату серед викладачів і студентів.

Із 2015 року навантаження на викладача на одну ставку зменшується з 900 до 600 годин. При цьому штат викладачів не змінюється. Це дасть викладачам більше часу на науку, а також зменшить кількість штучних дисциплін, які запроваджувалися для “наповнення годин”. Зменшується й навантаження на студентів: один кредит дорівнює 30 годинам замість 36-ти.

Запроваджується передбачена Болонською системою кредитно-модульна система вимірювання навчального навантаження. Воно вимірюватиметься тепер не в годинах, а у кредитах. Бакалавр має набрати 180–240 кредитів, магістр 90–120 і т. д. Додаток до диплома європейського зразка буде містити дані про оцінки і кількість кредитів з кожного предмету. Це дозволить стикувати українські виші не тільки між собою, а й з закордонними навчальними закладами. Студенти і викладачі зможуть захищатися, продовжувати навчання чи роботу в будь-якому виші не тільки України, а й усієї Європи. Студенти зможуть на власний розсуд вибирати значну частину (не менше 25 %) навчальних курсів і викладачів. Бакалаври при вступі на магістратуру можуть вільно вибирати спеціальність, тоді як досі вони могли лише продовжувати навчання за тією самою спеціальністю.

Дотепер зовнішнє незалежне оцінювання знань випускників шкіл (ЗНО) трималось на рішеннях уряду й міністерства, і його могли в будь-який момент скасувати. Відтепер обов'язковість проходження ЗНО для вступу у вищі навчальні заклади закріплено законом. Під час вступного конкурсу кожний сертифікат ЗНО важитиме на менше 20 % підсумкового бала, шкільний атестат — не більше 10 %, призові місця на всеукраїнських олімпіадах і конкурсах — не більше 5 %, оцінка за творчий конкурс або фізичну підготовку в деяких вишах — не більше 50 %. Точний розподіл балів визначає сам виш, який не пізніше 15 жовтня оприлюднює на власному сайті правила вступу на наступний рік.

Із 2016 року запроцює механізм електронного вступу у виші й автоматичного розміщення держзамовлення. Абітурієнти уже на етапі проходження ЗНО вибиратимуть спеціальність і виш, в який хочуть вступити. За підсумками ЗНО буде складено рейтинг абітурієнтів, кращі з них отримають право вчитись безкоштовно. Якщо вони вступають у вибраний виш, то навчатимуться безкоштовно, а виш, відповідно, отримає державне замовлення на навчання цих абітурієнтів. Таким чином, у відповідності з уподобаннями абітурієнтів автоматично визначатимуться рейтинги спеціальностей і вишів. Виші для отримання державного замовлення змагатимуться не за прихильність міністерства, як донині, а за прихильність абітурієнтів. При цьому бюджетні місця зможуть отримати і приватні виші. Пільговики на кожній спеціальності отримають 5 % бюджетних місць.

Стипендія виплачуватиметься в розмірі не нижче за прожитковий мінімум. Але спочатку всім студентам виплачуватиметься 2/3 від цього розміру, а після першої сесії стипендію отримають 2/3 кращих студентів кожного курсу згідно з рейтингом. Проте рівень стипендій підвищать не одразу, а поступово, починаючи із січня 2015 року, за визначеним урядом графіком.

До 2018 року держава повинна запровадити гарантоване цільове фінансування наукових розробок в університетах, які отримають статус національного або дослідницького. Причому такий статус треба буде постійно підтверджувати.

Закон визначає, що мовою викладання є державна мова. Для підвищення міжнародної академічної мобільності виш має право частину дисциплін викладати англійською чи іншими іноземними мовами, але забезпечивши при цьому знання здобувачами відповідної дисципліни й українською. Перелік іноземних мов, якими дозволено вести викладання, затверджуватиме навчальний заклад. Якщо викладання іноземців ведеться іноземною мовою, для них створюються спеціальні групи, й такі студенти зобов'язані вивчати українську як окрему дисципліну. За бажанням студентів навчальний заклад дає їм можливість вивчити мову національної меншини в обсязі, що дає можливість професійно працювати за фахом з використанням

цією мови. Такі норми закону мусять повсюдно утвердити в вищій освіті українську мову й водночас дати можливість вивчати мови національних менших і дозволити в разі потреби викладати іноземними мовами.

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” // Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. http://tvoemisto.tv/news/16_zmin_u_vyshchiy_osviti_shcho_vstupayut_v_diyu_z_veresnya_66121.html
3. <http://osvita.ua/vnz/reform/42886/>